



ÚT HEIMURIN



SKALDIÐ J. BECH NYGAARD:

»Luntan er tændt«

»EINAFERÐ verður sosiala og vinnuliga stöðan í Grönlandi af sprengjast í höndunum á okkum sigur skaldið J. Bech Nygaard, sum hevur skrivað hesa ritgerðina um grönlandsk viðurskifti til hövudsamgagn danskra javnaðarflokksins — AKTUELT:

I ár kan Grönland fejra 10 árs jubilæum som ligeberettiget del af det øvrige Danmark. Gennem samt lige disse år har landsdelen, dens befolkning og dens »særlige« problemer atter og atter været under debat.

Umiddelbart tyder dette på, at interessen for Grönland og grönlænderne i vor tid er større end tidligere. Men det er ikke tilfældet. Ned gennem hele den dansk-grönlandske historie dukker denne »interesse« tid efter anden op. Ved Det Grönlandske Selskabs stiftelse i 1906 lod det, at: der er i det store publikum vægnet en interesse for Grönland, og femogtyve år senere, at: Grönland er over det ganske Danmark blevet et populært land. Baggrunden for »interessen« var dog i fleste tilfælde negativ, i det nævnte en slags svage efterdønninger af henholdsvis Mylius Erichsens angreb på Grönlands Styrelse i 1905 og statsminister Staunings besøg i Grönland 1930.

Vor tids grönlandskommissioner er heller ikke nogen positiv nydanskelse. Allerede i 1840 foreslog en grönlandskommission, at det grönlandske sundhedsvæsen skulle udbygges, at skoleforholdene skulle forbedres, at levefoden skulle forhøjes, og at grönlænderne skulle have støtte til bedre boliger — altså i og for sig samme konklusion som senere kommissioner er nået frem til, omend de sidste har måttet anvende finere ord og krummelur.

GRÖNLAND OPÞÍ LAND I 10 ÁR

Finere ord og krummelur! Ja, for efter 1963 har sådanne omsvøb været nødvendige. Thi de drøftelser og opgør, der indtil 1953 mest fandt sted for lukkede døre, presses nu på udefra. Grönland har i 10 år været åbent for enhver, der havde råd, lyst og tid til at rejse derop. Flere og flere har ved selvsyn haft lejlighed til at studere grönlandske forhold, og flere og flere er blevet rystede over, hvad de har set. Kritik af forholdene er blevet fremsat, og den gamle argumentation for administrationsens omtrentlige ufejlbarhed er ikke mere anvendelig. Det nytter ikke længere at fejre kritikken bort med påstande om, at de kritiserende kun har set en enkelt grönlandsk lokalitet, at de er ensidige, at deres briller er farvede etc. For de bebrillede ensidige er blevet så store en flok, at den ikke lader sig fejte bort. Og bag denne flok står store dele af den danske offentlighed og ærer, at der bag udenomsnak og halve svar gemmer sig en dybt foruroligende grönlandsk udvikling.

»SERSTÖK VIÐURSKIFTI« — LANGT SUNNANFYRI HVARV

Når kritik af landsdelens administration og udvikling fremsættes, anvendes nemlig konstant det samme røgtæppe. Man nævner investeringer og luftigt udenom. Man benyt-

tede ikke lejligheden til overfor dansk offentlighed at slå fast, at Grönland efter ti års »ligeberettigelse« ikke har en eneste af de socialt institutioner og afværgeforanstaltninger, vi herhjemme anser for selvfølgelige. I Grönland af 1963 er der ingen mødrehjælp, intet børneværn i dansk forstand, ingen udbygget og for hele landsdelen gældende sociallovgivning, ingen resocialiseringsinstitutioner etc. Bortset fra nogle få institutioner, der symptomatisk drives af Røde Barnet og Dansk Røde Kors er Grönland i social henseende katastrofeområde.

Dengang burde man også have slået fast, at bolignøden i Grönlands trods boligstøttehusene (det største dækker et bebygget areal på ca. 43 kvadratmeter!) er forrygende og voksende, at den ugifte grönlandske mors børnebidrag indtil 31. marts 1962 var på ca. tredjedelen af den ugifte danske mors, og at hun i dag får godt og vel halvdelen af den danske mors. Man burde have slået fast, at beskæftigelsesmulighederne er ringe, at alle varer udover fisk, tømalk, gæver, ammunition og enkelte andre ting er dyrere end herhjemme.

Var dette sket, ville man fra ansvarlig side muligvis også have fået mod nok til at oplyse om, at den grönlandske alders- og invalideretænydere må klare sig for månedlige beløb svingende mellem 60 og 115 kroner. Dog oftest det første beløb!

Vover man sig frem med en formodning om, at ikke engang sundhedsstjenesten er effektiv, får man at vide, at lægedækningen og antallet af sygesenge pr. 1000 indbyggere herhjemme.

Men hvad er denne argumentation værd, hvis behovet for læger og sygesenge er to eller ti gange større i Grönland end her?

DYRARI VÖRUR I GRÖNLANDI ENN I DANMARK

Men de vægtigste årsager hertil flagede man fra administrativ side

let og luftigt udenom. Man benyttede ikke lejligheden til overfor dansk offentlighed at slå fast, at Grönland efter ti års »ligeberettigelse« ikke har en eneste af de socialt institutioner og afværgeforanstaltninger, vi herhjemme anser for selvfølgelige. I Grönland af 1963 er der ingen mødrehjælp, intet børneværn i dansk forstand, ingen udbygget og for hele landsdelen gældende sociallovgivning, ingen resocialiseringsinstitutioner etc. Bortset fra nogle få institutioner, der symptomatisk drives af Røde Barnet og Dansk Røde Kors er Grönland i social henseende katastrofeområde.

Dengang burde man også have slået fast, at bolignøden i Grönlands trods boligstøttehusene (det største dækker et bebygget areal på ca. 43 kvadratmeter!) er forrygende og voksende, at den ugifte grönlandske mors børnebidrag indtil 31. marts 1962 var på ca. tredjedelen af den ugifte danske mors, og at hun i dag får godt og vel halvdelen af den danske mors. Man burde have slået fast, at beskæftigelsesmulighederne er ringe, at alle varer udover fisk, tømalk, gæver, ammunition og enkelte andre ting er dyrere end herhjemme.

Var dette sket, ville man fra ansvarlig side muligvis også have fået mod nok til at oplyse om, at den grönlandske alders- og invalideretænydere må klare sig for månedlige beløb svingende mellem 60 og 115 kroner. Dog oftest det første beløb!

Vover man sig frem med en formodning om, at ikke engang sundhedsstjenesten er effektiv, får man at vide, at lægedækningen og antallet af sygesenge pr. 1000 indbyggere herhjemme.

Men hvad er denne argumentation værd, hvis behovet for læger

Keypa væl hagreiddan

FESKAN UPSA

Tað er neyðugt, at upsín er væl bløðgaður

Pí. BACALAO

FÆRÖSK MARGARINE

Vita No 1

VITAMINISERET

FÆRÖSKT PRODUKT

FINT PRODUKT

GRÓT OG SKERVUR

Öll, ið vilja keypa skerv ella grót, eiga at venda sær til kommunukantórið.

Grót og skervur megu vera goldin fyrst, áðrenn tey verða heimtað.

Bilstjórar verða ámintir, at teir ikki kunnu heimta grót ella skerv uttan við einum limi av vegnevndini ella einum umboðsmanni fyrri kommununa.

FRÖÐBIAR SÖKNAR KOMMUNA

AGN

Góður høguslokkur

á goymslu

Pí. BACALAO

og sygesenge er to eller ti gange større i Grönland end her?

TÁ EIN HEVUR SÆÐ SOSIALU NEYÐINA

De tidligere opbygningsperioder i Grönland — 1788, 1835—40, 1850—51, 1863, 1905 osv. — tørrede mere eller mindre ind, fordi man ikke fastholdt nogen målsætning, eller rettere: fortidens kritik med efterfølgende kommissioner endte mestendels i ingenting.

Er situationen bedre i dag? Sand-

synligvis ikke! I hvert fald ikke den sosiale. Thi den fremgår klart af følgende:

Når man har set, hvad der findes af social nød i Grönland, bliver man i første omgang chokeret. Man ville have forsvoret, at man i Danmark, som Grönland er en ligeberettiget del af, kunne finde så elendige forhold

Citatet stammer fra en dansk socialinspektør der gennem de sidste år har været Landsrådets socialobservatør. Han udtalte sig sådan i eftersommeren 1962 — skriftver eftersommeren 1962!

FISKIMÖGULEIKARNIR VERÐA IKKI TRÖYTTIR

Erhvervsmæssigt udvikler forholdene sig efter alt at domme med rivende hast i samme retning. De eksisterende muligheder — eller den eksisterende, fiskeriet! — udnyttes ikke.

Men en dansk forfatter, der snakker grönlandsk fiskeri, har næppe større chance for at blive hørt end en papegøje, der snakker udenrigspolitik.

Redaktør Jørgen Fleischer, Godthåb, har givet oplysninger om hvad de udenlandske trawlere, der fisker på Grönland, hjembringer. Han omtaler en moderne østtysk trawler, hvis kapacitet er lige så stor som den splinternye (og indtil videre fiskeløse!) filetfabrik i Godthåb. Han tilføjer, at Østtyskland i 1966 vil have 20 af den slags trawlere og slutter:

»Deite giver uægtelig noget at tænke over!

Og det gør det uægtelig. Thi de danske grönlandsskæpper er vist aldrig understreget så skarpt! I realiteten siger Jørgen Fleischer (Framhald á 4. síðu)



SPAREBEVISER

udstedt af finansministeriet for skatteårene 1953/56 og 1956/57.

Til indfrielse pr. 1. april 1963 har notarius publicus dags dato udtrukket tallet

O (nul)

således at alle sparebeviser, hvis bevisnumre (de røde numre i midten af sparebeviset) slutter med dette tal, vil kunne indfries fra og med mandag d. 1. april 1963.

Indehavere af sparebeviser med endetallet 8 (otte), der blev udtrukket pr. 1/4 1962, har vedblivende ret til at indløse disse når som helst.

Udtrukne sparebeviser kan indfries ved finanshovedkassen, amtsruerne og de kommunale skattekontorer (i København ved rodekontorerne og stadens hovedkasse).

Udbetaling kan kun ske mod tilbagelevering af sparebeviset i kvitteret stand og mod forevisning af legitimation.

Uanset stedfunden frigivelse kan sparebeviset henstå til fortsat forrentning. Ved at udsætte sparebevisets indløsning bevares retten til senere at indløse beviset med de på bagsiden anførte beløb.

Sparebevisets pålydende samt rentetillegget medregnes ikke i den skattepligtige indkomst og formue. Kravet i henhold til sparebeviset bortfalder dog, såfremt det ikke er præsenteret til indløsning senest den 31. marts 1974.

Finansministeriet, den 20. marts 1963.